

Vuonna 2024 toimitettavien europarlamenttivaalien yleiset ennakkoäänestyspaikat

Keskusvaalilautakunta 28.02.2024 § 18

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

Europarlamenttivaalit toimitetaan sunnuntaina 9.6.2024.
Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5. – 4.6.2024.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivänä. Oikeusministeriö pitää ennakkoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle vaaleissa.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan vaalivirkailijoiden turvallisuudesta.

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakkoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Ennakkoäänestyspaikkoja tulisi perustaa riittävä määrä ja eri puolille kuntaa/kaupunkia, jotta äänestäjät jakaantuisivat mahdollisimman tasaisesti eri paikkojen kesken, jolloin suuria ruuhkia ei syntyisi. Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään ja myös kunnassa asioivien muiden kuntien äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakkoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella

asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakkoäänestysmahdollisuudet. Ennakkoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mieluusti. Yleistä ennakkoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä.

Liikuntavammaisten ja muiden liikkumisesteisten henkilöiden ennakkoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä henkilö pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä henkilöitä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa. Aiemmissa vaaleissa esteettömyydessä mahdollisesti havaitut puutteet tulee korjata.

Ennakkoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi joissakin ennakkoäänestyspaikoissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakkoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakkoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakkoäänestyspaikkaan eikä sen sisäänkäyntiin.

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tärkeä näkökulma on myös turvallisuus: äänestäjän tulee olla turvallista äänestää ja vaalitoimitsijoiden tulee olla turvallista hoitaa tehtäviään.

Ennakkoäänestystilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Usein ruuhkat

syntyvät siitä, että ennakoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa. Kuntien tuleekin huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Ennakoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on ennakoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson päivänä. Tällaisen ennakoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki vähemmän kuin seitsemän päivää.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9 eikä kello 18 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakoäänestyksen ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakoäänestyspaikka pidetään avoinna kello 20 saakka. Ennakoäänestyspaikkojen aukiolopäivät ja –kellonajat olisi hyvä pitää mahdollisimman laajoina. Tällä edesautetaan sitä, että äänestäjät voivat käydä äänestämässä eri aikoina, jolloin ruuhkia syntyy vähän.

Viimeisimmissä vaaleissa on monissa kunnissa maaseudulla pyritty turvaamaan äänestysmahdollisuuksia perustamalla kirkonkylän lisäksi myös pienempiin kyliin yleisiä ennakoäänestyspaikkoja, jotka ovat avoinna lyhyehkön ajan liikkuvan ennakoäänestyspaikan tavoin.

Presidentinvaalissa 2024 Raahessa oli käytössä lyhyen aukiolon yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuassa, Vihannissa ja Pattijoella. Alpuassa ennakkoäänestyspaikka oli avoinna yhden päivän ajan kuusi tuntia, ja siellä kävi yhteensä 122 äänestäjää. Alpuan osalta voidaan todeta ennakkoäänestysjärjestelyjen toimineen hyvin. Vihannissa ennakkoäänestyspaikkana toimi Aamurusko, hyvinvoinnin- ja osallisuudentalo kolmen päivän ajan, ja äänestäjiä kävi yhteensä 306. Ennakkoäänestyspaikka oli uusi ja vielä vihantilaisille tuntematon, joten paikan osalta ennakkoäänestysjärjestelyt eivät Vihannissa toimineet hyvin. Pattijoella ennakkoäänestyspaikkana toimi S-Market Pattijoki kolmen päivän ajan, ja äänestäjiä kävi yhteensä 708. Ennakkoäänestyspaikan vaihtuminen kaupan yhteyteen vaikutti ennakkoäänestysvilkkauten positiivisesti Pattijoella.

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julkaisemalla tiedot kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainostelineissa, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Edellisten vaalien tapaan äänioikeutetuille lähetettäviin äänioikeusilmoituksiin (ilmoituskortti) liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman lähialueensa yleisistä ennakkoäänestyspaikoista. Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Esittelijä

Hallintosihteeri

Päätösesitys

Päätösesitys annetaan kokouksessa.

Päätös

Keskustelun kuluessa hallintosihteeri teki seuraavanlaisen päätösesityksen:

keskusvaalilautakunta esittää kaupunginhallitukselle:

päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 europarlamenttivaalien ennakkoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakkoäänestysajan auki oleviksi ennakkoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahen
Raahen K-Citymarket, Olinkalliontie 2, Raahen
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahen
S-Market Pattijoki, Sotaplassintie 2, Pattijoki

vahvistetaan vuoden 2024 europarlamenttivaalien kiinteiden, koko ennakkoäänestysajan avoinna olevien ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

29. – 31.5.2024 klo 9.00 - 20.00

1. – 2.6.2024 klo 10.00 - 16.00

3. – 4.6.2024 klo 9.00 - 20.00

päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuaan, ja Vihantiin.

vahvistetaan lyhyen aukioloajan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 29.5.2024 klo 12.00 - 18.00

Vihanti, 30. – 31.5.2024 klo 12.00 - 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan soveltuvuus ennakkoäänestyspaikaksi.

Keskusvaalilautakunta hyväksyi kokouksessa tehdyn esityksen.

Kaupunginhallitus 11.03.2024 § 57

Valmistelija

Hallintosihteerin Leena Räsänen

Presidentinvaalissa 2024 ennakkoäänestyksessä ääntään käyttäneitä oli vajaa 50 % äänioikeutetuista, aiemmissa vaaleissa ennakkoon äänestäneitä on ollut yleensä n. 30 - 35 % äänioikeutetuista.

Ennakkoäänestystilastoa presidentinvaalit 2024:

Paikka	Päivien määrä / krs	Tuntia / päivä	Äänestäjiä I krs / päivä	Äänestäjiä II krs / päivä	Äänestäjiä yht. I / II krs
Prisma	7	6 - 11	245 - 563	242 - 839	3036 / 3162
CM	7	6 - 11	402 - 791	320 - 982	4088 / 4076
Praati	7	6 - 11	84 - 160	79 - 249	883 / 1012

Alpua	1	6	99	122	99 / 122
Vihanti	3	6 - 7	113, 99, 99	122, 106, 78	311 / 306
Pattijoki	3	6 - 7	283, 274, 340	277, 234, 197	897 / 708

Pattijoen äänestysalue on äänestäjämäärältään suurin alue, jossa esim. presidentinvaalissa oli yhteensä 4 338 äänioikeutettua. Äänestyspaikkana ensimmäistä kertaa ollut S-Market Pattijoki osoittautui hyväksi, saavutettavaksi äänestyspaikaksi, joka keräsi äänestäneitä ajaltaan lyhyempänä kolmen päivän aikana todella hyvin.

Vihannissa äänioikeutta ennakoäänestyksessä käytti yhteensä 688 / 697 äänestäjää, joista n. 121 saapui postin välityksellä. Postin välityksellä saapunut äänestys on tapahtunut muualla, kuin Raahen kaupungin ennakoäänestyspaikoissa, esim. ulkomailla, muiden kuntien laitoksissa tai ennakoäänestyspaikoissa. Ennakkoon äänestäneistä vihantilaisista n. 82,4 % äänesti joissakin Raahen kaupungin ennakoäänestyspaikoista ja lähes 50 % Vihannin ennakoäänestyspaikassa.

Äänestysvilkkaus Vihannissa on vaaleista toiseen ollut n. 549 – 681 äänestäjän välillä, eikä ennakoäänestyksen muutokset ole vaikuttaneet äänestysvilkkauteen.

Koska Pattijoki on Raahen kaupungin äänestysalueista äänestäjämäärältään suurin ja siellä uusi ennakoäänestyspaikka osoittautui äänestäjämäärän perusteella todella hyväksi ja saavutettavaksi, on siellä perusteltua jatkossa pitää ennakoäänestys kaikkina ennakoäänestyspäivinä.

Vihannissa äänestäneiden määrä on ollut todella pieni suhteessa äänestysaikaan, lukuun ottamatta Alpuaa, jossa äänestäjiä kävi äänestysaikaan nähden hyvin. Tilastojen perusteella voidaan osoittaa, että vihantilaiset käyttävät äänestämiseen myös muita kaupungin ennakoäänestyspaikkoja, ja koska Vihannin ennakoäänestyspaikka on osoittautunut äänestäjämäärän suhteen hiljaiseksi, on sen aukioloa perusteltua tarkastella kriittisesti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys

Päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 europarlamenttivaalien ennakoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakoäänestysajan auki oleviksi ennakoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahen
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahen
S-Market Pattijoki, Sotaplassintie 2, Pattijoki

Vahvistetaan vuoden 2024 europarlamenttivaalien kiinteiden, koko ennakkoäänestysajan avoimena olevien ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

29. – 31.5.2024 klo 9.00 - 20.00

1. – 2.6.2024 klo 10.00 - 16.00

3. – 4.6.2024 klo 9.00 - 20.00

Päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuaan ja Vihantiin.

Vahvistetaan lyhyen aukioloajan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 29.5.2024 klo 12.00 - 18.00

Vihanti, 30.-31.5.2024 klo 12.00 - 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan soveltuvuus ennakkoäänestyspaikaksi.

Päätös Hyväksyi esityksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että hallintosihteeri Leena Räsänen esitteli asiaa kokouksessa.

Keskusvaalilautakunta 17.04.2024 § 26

147/00.00.00/2024

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

Esittelijä Hallintosihteeri

Päätösesitys Merkitään tiedoksi kaupunginhallituksen päätös vuonna 2024 toimitettavien europarlamenttivaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista.

Päätös Hyväksyi esityksen.